

A VÉTEK NEVE – TRIANON

A TRIANONI SZEMLE ÉS SZIDIROPULOSZ ARCHIMÉDESZ MÉLTATÁSA

Háborog a világ. Fellegeivel a jajsztót ezer kilométerről is elhozza a szél, s azt tartják sokan, a kontinensre kiterjedő szolidaritással szemben az ünneplés vétek. Valóban? Nekünk pont ma van ünnepünk, pont most emlékezünk arra, hogy ellenünk is épp eleget vétett a világ. A vétek neve – Trianon, az ünnep neve – nemzeti megújulás.

A Trianon-téma száz éve fáj minden magyarnak, de csak az elmúlt másfél évtizedben került vissza igazán a nemzeti emlékezetbe. Jelenlegi helyzetünk általa válik érthetővé, és általa erősödik nemzeti összetartozásunk is. 2009-ben a nemzeti önismeret elmélyítése, a nemzeti megújulás elősegítése végett néhány elhivatott ember (Fábián Gyula újságíró, Kolczonay Katalin szerkesztő, Raffay Ernő történész, Sipos Endre művészeti író, Szidiropulosz Archimédesz szociológus és Zeke Gyula tanár-újságíró) tudományos-ismeretterjesztő, negyedéves folyóiratot indított útjára – a Trianoni Szemlét. A két háború közötti Magyar Szemle szerepét kívánták újraírni, azt tekintve szellemi elődjüknek. Céljuk a magyarság egyik legmegrázóbb, máig ható tragédiájának őszinte, tisztességes, „harag és részrehajlás” nélküli feltárása és feldolgozása, az összefüggések megértése és megértetése. A lap következetes szemléletével és gazdag forrásközlésével hozzájárult ahhoz, hogy Trianon ne legyen többé tabu-kérdés Magyarországon. A folyóirat körül eleven

Vári Fábián László (Portrétó: Lugosi László – MMA)

szellemi, baráti és tudományos műhely jött létre, kutatók sora állt be mögé, köztük sok fiatal.

A lapban közzétett szaktanulmányok végigvezetik az olvasót a kiegészéssel kezdődő, Trianonhoz vezető úton. Olvashatunk a parlamenti vitákról, a közjogi küzdelmekről, a nagy háborúról, a hátszagról, gróf Tisza István küzdelmeiről, az Osztrák–Magyar Monarchia széteséséről, a hadifoglyokról, de kuriózumként a görögök Trianonjával is megismerkedhetünk, hiszen ma sem tudja az európai közvélemény, hogy milyen emberiség elleni bűnököt követtek el a törökök a nem muzulmán

népekkel, köztük a pontuszi görögökkel szemben 1908 és 1922 között. A kutatók rendszeresen foglalkoznak az elszakított nemzetrészek sorsának alakulásával, beszámolnak a megmaradásért folytatott küzdelmeikről, ugyanakkor a trianoni tragédia szépirodalmi feldolgozásaiból is rendszeresen közöl olvasnivalót a lap. Ami azonban valóban rendhagyó, a szerkesztők érdeklődő figyelemmel tekintenek a határokon túlra, azt is követik, hogyan formálódik és változik a világ gondolkodóinak véleménye a magyarokra erőltetett békediktátumról. Ez is hozzájárult, hogy a folyóiratok népes piacán a lap életben tudott maradni.

Aki ezt a felelősségteljes, széles ismereteket igénylő munkát szervezi és irányítja, a tanár, szociológus és történész

– Szidiropulosz Archimédesz, a görög. Lám csak: nem fontos a magyar származás ahhoz, hogy valaki hibátlan öntudattal vallja magát közösségéért felelős magyarnak. Az ő személye az élő példa rá, hogy a magyarság elsősorban vállalás kérdése. De hogy is volt?

Egy görög kisvárosban, Ptolemaidában jött a világra 1944 áprilisában. Hazájában polgárháború dúlt, édesapja meghalt, s ő – mindössze négy évesen – több ezer honfitársával menekülteként került Magyarországra. Különböző gyermekotthonokban nevelkedett, s miután a budapesti Eötvös József Gimnáziumban 1962-ben érettségizett, az ELTE-n folytatta tanulmányait, ahol történelem–orosz szakon szerzett oklevelet. Ekkortájt ismerte meg feleségét, Kolczonay Katalint. A tanulási vágy azonban tovább űzte: 1980-ban a szociológusi oklevelet is megszerezte, majd 1990-ben görög anyanyelvéből tett felsőfokú vizsgát. Kutatói tevékenysége kezdetben a törökök által elkövetett görög népiirtás körülményeinek feltárására összpontosul, majd a modern görög diaszpóra, illetve a 40-es évek végén létrejött politikai emigráció kérdéseit tanulmányozza. A kutatás-sorozat eredményeiről könyvek sora tanúskodik. A 90-es évek végétől figyelme Trianonra irányul, a magyarság huszadik századi történelmének legtragikusabb eseményére. Elsősorban az okok érdeklik, s mint a téma egyik úttörőjét, Koltay Gábor őt kéri fel a *Velünk élő*

Trianon c. dokumentumfilm-sorozata szakértőjének. 2015-ben Archimédeszt megválasztották a Magyarországi Görögök Kutatóintézetének igazgatójává. Újabb kutatások, konferenciák tárják fel a magyar–görög történelmi és társadalmi kapcsolatok történetét, amelyek kétnyelvű kötetekben jelennek meg. Különböző szakmai tagságai közül feltétlenül említenem kell, hogy 2007-től a Trianon Kutatóintézet Közhasznú Alapítvány alapító elnöke, majd 2009-től a Trianoni Szemle alapító-főszerkesztője. És 2014-től tiszteletbeli tagja a felvidéki Palóc Társaságnak, 2015-től pedig a Magyar Bizantinológiai Társaságnak is. Könyvei közül helyszűke miatt egyet emelek ki, mégpedig a *Küzdelem utolsó vérig* címűt, amely gróf Tisza István pályáját vázolja fel beszédei, levelei és visszaemlékezései alapján.

A Trianoni Szemle tizenhárom év alatt visszavonhatatlanul beírta magát a magyar kultúra történetébe. Ez elsősorban a főszerkesztő, Archimédesz Szidiropulosz és a csapat érdeme. Örömmel jelenthetjük ki, hogy kedves görög barátunk eddigi elismerései, a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje, a Kisebbségért-díj és a Szent István-díj mellé mostantól szíve fölé tűzheti a Magyar Örökséget jelképező arany koronát. Kedves Archimédesz, viseld egészséggel, még hosszú időn át!

Elhangzott a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében 2022. szeptember 3-án.

A legelső lapszám borítója (Veszeli Lajos munkája)

A Magyarországért Alapítvány kurátorai úgy határoztak,
jeles bizottságot kérnek fel arra a célra, hogy együttműködve
a "Magyar Szellem Láthatatlan Múzeumát" létrehozzák.

A Magyar Örökség és Európa Egyesület által
ezen szándék szellemében megerősített bizottság 2022. szeptember 24-én
a MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA DÍSZTERMÉBEN
kinyilvánítja, hogy az arra méltó

TRIANONI SZEMLE SZERKESZTŐSÉGE
és Szidiropulosz Archimédész történelmi feltáró munkája

MAGYAR ÖRÖKSÉG,

amiről ezen oklevél bizonytságot tesz.

A Trianoni Szemle és Szidiropulosz Archimédész
nevét az Aranykönyv őrzi.

Dezse László
Antonyán
B. János
Jelenősi István
Csán

Klinghammer István
Klinghammer István
elnök
Magyar Örökség-díj bírálóbizottság

B. János
L. L.
Szidiropulosz
Archimédész
Zelényi Tamás

